

Omprioritering av feiertjenesten (pkt. 6.4.3)

Rådet slutter seg til utvalgets forslag om at feierressursene bør brukes til generelt brannforebyggende arbeid der hvor risikoen er størst, og særlig mot utsatte grupper.

Systematiske besøk i boliger (pkt. 6.5)

Av utvalgets mandat framgår det at deler av befolkningen som bor i egen bolig ikke er fullt i stand til å ivareta egen sikkerhet i tilknytning til brann. Gruppen omfatter bl.a. hjemmeboende eldre med behov for assistanse og andre med nedsatt funksjonsevne. Utvalgets hovedmodell for oppfølging av risikoutsatte i egne boliger er hjemmebesøk basert på frivillig samtykke. Det foreslås at slike besøk gjennomføres på en mer systematisk måte enn i dag ut fra en vurdering av risiko og behov for tiltak. Besøkene bør som utgangspunkt være basert på frivillighet og samtykke. Utvalget skisserer syv grupper med ulike grad av risiko.

Rådet gir sin tilslutning til prinsippet om økt satsing på oppsøkende virksomhet og besøksvirksomhet, men mener det er nødvendig å differensiere i forhold til ulike grupper. Rådet mener f.eks. det er riktig med oppsøkende virksomhet i forhold til personer i pleie- og omsorgsboliger, personer med utviklingshemming, personer med demens, personer som har rusproblemer og i forhold til arbeidsinnvandrere som bor i overbefolkede boliger.

Når det gjelder personer som f.eks. kommer i gruppe 0 og 4 (s. 107) og som disponerer egen bolig i den ordinære boligmassen, har disse i likhet med befolkningen for øvrig selv ansvar for å ivareta brannsikkerheten i egen bolig. Gruppe 0 (ikke risikogruppe) kan inneholde bevegelseshemmede som mestrer funksjonshemmingen gjennom hjelpemidler, tilrettelagt bolig og bistand fra andre og gruppe 4 inneholder personer med fysisk funksjonsnedsettelse – som eksempel nevnes fysisk funksjonshemming og orienteringshemmede, men for øvrig ingen andre funksjonsnedsettelse.

Ansvar for selv å ivareta brannsikkerheten følger av Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn¹ om at eier har ansvar for å sørge for at bygget er bygget, utstyrt og vedlikeholdt på en måte som tilfredsstiller alle regelverkskravene om forebygging av brann. Statens råd for likestilling av funksjonshemmede mener det følger av et likebehandlingsprinsipp at det ikke er riktig å differensiere mellom personer med funksjonsnedsettelse i kategori 0 og 4 i forhold til befolkningen for øvrig. Siden den enkelte etter loven har ansvar for å ivareta sikkerheten i egen bolig, må det også være den enkelte som selv har ansvar for å si i fra til kommunale myndigheter hvis en har behov for bistand. Dette kan f.eks. være praktisk bistand for å skifte batterier i røykvarsler eller at man vil ha behov for assistanse ved rømning. Rådet frykter i sin ytterste konsekvens at hvis alle grupper skal være gjenstand for oppsøkende virksomhet med eventuell senere innrapportering av den enkeltes brannsikkerhetsstatus, at en kan nærme seg et overvåkingssamfunn. Dette vil bryte med prinsippet om at funksjonshemmede skal kunne bo i egen bolig på lik linje med og med samme forutsetninger som befolkningen for øvrig.

¹ kap. 2 Generelle krav til eier og virksomhet/bruker av brannobjekter

Endringer i hjelpemiddelsystemet og folketrygden (pkt. 4.4.3 og 6.7)

Etter dagens praksis gir NAV støtte til enkelte brannforebyggende produkter som røykvarsler for hørselshemmede, komfyrvakt, røykeforkle og røykteppe, mens andre brannforebyggende tiltak, som f.eks. vanntåkeanlegg, faller utenfor slik hjelpemidler er definert i folketrygden. Begrunnelsen for dette har vært en tolkning av at loven ikke dekker hjelpemidler for avledede behov som følge av en funksjonsnedsettelse. Dette medfører etter gjeldende praksis en avgrensning mot forebyggende tiltak.

Rådet gir sin tilslutning til utvalgets synpunkt at det er urimelig at reglene i folketrygdloven prinsipielt skal utelukke skadeforebyggende hjelpemidler, og at det er behov for å revidere dagens regelverk knyttet til hjelpemidler. Rådet ser i likhet med utvalget ingen god prinsipiell begrunnelse for tolkninger som i dag utelukker enkelte brannforebyggende hjelpemidler fra stønadsordningene.

Utvalget sier videre at det ikke er urimelig å forvente at de besparelser som følger av omlegging til hjemmebasert omsorg i noen grad går til å dekke tiltak for forsvarlig sikkerhet i bolig. Men samtidig er det i følge utvalget viktig å se kritisk på forventede kostnader og virkninger og at det heller ikke er urimelig i noen grad å ta hensyn til den enkeltes betalingsevne og eget risikobidrag. Rådet mener her at utgangspunktet mht. til egenbetaling må være at samfunnet gjennom folketrygden må dekke utgifter til nødvendige brannsikkerhetstiltak i egen bolig pga. funksjonsnedsettelse. En slik ordning vil være i tråd med kompensasjonsprinsippet som folketrygden baseres på. Dette vil være et viktig tiltak for å bedre brannsikkerheten i egen bolig og således også en forutsetning for gjennomføring av den overordnede politiske målsettingen om at forholdene må legges til rette slik at personer med funksjonsnedsettelser kan bo i egen bolig.

Direkte tiltak rettet mot hjemmeboende og boliger (pkt. 6.6)

I følge NOUen må ulike tiltak vurderes og iverksettes etter en nærmere definert meny av muligheter. Utvalget nevner flere eksempler på viktige tiltak for personer med funksjonsnedsettelser, bl.a. tilfredsstillende alarmsystemer og varsling ut fra beboers særskilte behov, eventuelt med varsling direkte til naboer eller brannvesen. Hvem som skal gjøre hva og betale for tiltak vil avhenge av situasjon. Rådet vil ikke anbefale automatisk brannvarsling til enkeltpersoner fordi det vil kunne medføre mange komplikasjoner for de personene dette gjelder.

Endringer i helseregulverket (pkt. 6.5.2)

Rådet er enig i at helseregulverkets krav til kommunens oppfølging av sikkerhet i hjemmet bør tydeliggjøres gjennom en endring av forskrift om habilitering og rehabilitering.

Utvalget foreslår videre at helsepersonelloven endres slik at helse- og omsorgspersonell som i kraft av sin yrkesutøvelse oppdager eller blir kjent med forhold som kan representere en brannfare hos en person som mottar kommunal helse- eller omsorgstjeneste, har plikt til å medvirke til at risikoen blir redusert. Plikten gjelder også fastleger og andre leger med

behandlings- og oppfølgingsansvar. Hvis andre tiltak ikke har ført frem, har personellet en plikt til å melde fra til brannvesenet i kommunen.

Rådet mener at brannsikkerhet i utgangspunktet ikke bør være en del av helse- og omsorgspersonells yrkesutøvelse i forhold til alle risikogrupper som Brannsikkerhetsutvalget omtaler. Vi viser her til våre synspunkter i avsnittet «Systematiske besøk i boliger». Det betyr at en endring i helsepersonelloven som utvalget foreslår etter rådets syn må være slik at man har en proaktiv plikt i forhold til f.eks. personer med utviklingshemming eller demente som kan ha problemer med å ivareta egen brannsikkerhet på en god nok måte. For personer med fysiske funksjonsnedsettelse uten andre funksjonsnedsettelse og som disponerer egen bolig, har den enkelte selv ansvaret for brannsikkerheten og må derfor selv ta initiativ for å melde eventuelle behov før helse- og omsorgspersonell skal kunne ta kontakt i forhold til spørsmål som gjelder brannsikkerhet.

Oppgradering av boliger til pleie- og omsorgsformål (pkt. 6.6.5.1)

Rådet støtter forslaget om at det bør etableres stimulerings- og støtteordninger som over en viss tid kan bringe alle boliger til pleie- og omsorgsformål, herunder omsorgsboliger, opp på et akseptabelt sikkerhetsnivå, fortrinnsvis ved installering av automatiske slokkeanlegg. Rådet gir sin tilslutning til at en slik gradvis oppgradering bør nedfelles i en nasjonal oppgraderingsplan som gjennomføres over en 5-10 års periode.

Særskilt om finansiering og samfunnsøkonomi (pkt. 6.11.1.5)

Rådet gir i likhet med Brannsikkerhetsutvalget sin tilslutning til forslagene som er fremmet i *NOU 2011: 11 Innovasjon i omsorg* når det gjelder økonomiske virkemidler, og at det er nødvendig at disse også må kunne dekke brannforebyggende tiltak i boliger.

Kommunikasjon med nødsentraler (kap. 5 og 6)

I kap. 5 og 6 påpeker utvalget at det må tilrettelegges for at døve og hørselshemmede kan varsle nødetatene, herunder brannvesenet, ved hjelp av sms. I dag er det slik at man kun kan komme i kontakt med nødetatene ved å ringe, og det betyr at det blir vanskelig for hørsels- og talehemmede å varsle nødetatene. Videre kan hørsels- eller talehemmet som kommer først til et ulykkessted eller en brann ikke bistå ved å gi beskjed til rette instans. Det er viktig at alle kan kommunisere direkte med nødmeldetjenesten i en kritisk situasjon. Det er spesielt viktig at de som nå ikke har direkte tilgang til tjenesten, får det. Vi viser for øvrig til rådets brev 29.2.2012 til Justis- og beredskapsdepartementet om at det er viktig at en i pilotprosjekt om felles nødnummer og nødsentraler legger forholdene til rette for god tilgjengelighet for tale- og hørselshemmede i kommunikasjonen med nødsentralene slik at en får erfaring før eventuell gjennomføring av felles nødnummer og felles nødsentraler i hele landet. Rådet synes utvalgets påpekning vedrørende sms-varsling er viktig og håper kommunikasjon med nødetatene via sms snart kan bli en realitet.

Brannsikkerhet i boliger vs. arbeidsbygg og publikumsbygg

Utvalget har prioritert brannrisiko i bolig med bakgrunn i at åtte av ti dødsbranner skjer i bolig. Utvalget har bare i liten grad sett på brannrisiko og evakueringsmuligheter på arbeidsplasser

og i publikumsbygg, og har lagt til grunn at det her allerede er en mer omfattende regulering og oppfølging av brannsikkerheten. Samtidig sier utvalget at dette ikke betyr at det ikke kan være behov for forbedringer i brannsikkerheten også i slike bygg.

Rådet har ut fra det statistikken viser forståelse for utvalgets prioritering av boligbranner. Samtidig er det grunn til i det videre arbeidet til også å ha fokus på sikkerheten i andre bygninger. Rådet kjenner ikke til at det er foretatt noen systematisk kartlegging av sikkerhet og evakueringsmuligheter for personer med funksjonsnedsettelse i arbeidsbygg og offentlige bygg. En slik kartlegging bør foretas. Men rådet vil anta at situasjonen varierer en del og at det er grunn til å anta at sikkerheten og rømningsmulighetene i en del bygninger ikke er tilfredsstillende ivaretatt. Wenche Flø Haug sier følgende i sin undersøkelse hvor hun bl.a. annet har intervjuet 11 rullestolbrukere i forskjellig kontorbygg:

«Intervjuene viser at rullestolbruker og brannvernleder kan ha forskjellige oppfatninger av hvordan evakuering skal foregå. Dette kan være fordi rullestolbrukerne sjelden deltar når rutiner for evakuering skal etableres. Det kan også være fordi brannøvelser ikke tilrettelegges spesielt for rullestolbrukerne, og at forskjellene derfor ikke oppdages. Jeg mener at det i alle tilfelle er et problem at rutiner kun er muntlige avtaler, som det fremgår av intervjuene, og ikke skriftlige (s. 68)².»

Antall intervjuobjekter, og antall bygninger som er befart, gjør det ikke mulig å generalisere fra de funn som er gjort i undersøkelsene. Undersøkelsen kan etter rådets oppfatning likevel være en indikasjon på at det kan være mangler ved brannsikkerhetsopplegget også i andre bygninger og at det derfor kan være grunn til å kartlegge dette nærmere. Rådet vil oppfordre Justis- og beredskapsdepartementet til også å ha fokus på ivaretagelse av sikkerheten i arbeidsbygninger og offentlige bygninger i det videre arbeidet, og at det er grunn til å vurdere om dette temaet bør følges opp i en egen NOU.

Utvalget nevner i pkt. 6.6.5.2 flere tiltak som etter rådets oppfatning er viktig blir gjennomført og som kan utredes nærmere i en egen NOU. Dette gjelder utvikling av retningslinjer og veiledere for evakuering i ulike typer bygg, bedre ansvarsavklaring mellom brannvesen og eier/bruker, bedre evakueringsplaner, branninstruks og øvelser, utarbeidelse av rutiner for evakuering av personer med bistandsbehov, også fra arbeidsplasser og kontorbygg, herunder også utarbeidelse av personlige evakueringsplaner i særlige tilfeller.

Brannstatistikk og kunnskapsutvikling (pkt. 3.2)

Utvalget peker på at dagens brannstatistikk ikke gir muligheter til å identifisere særskilte risikogrupper utover kriterier knyttet til alder og kjønn. Slik kunnskap framkommer bl.a. gjennom særskilte granskninger, politirapporter, dybdestudier eller lokal kunnskap om risikogrupper, men lite av dette er systematisert. Utvalget refererer til brannsjef Guttorm Liebe ved Skien brannvesen som har foretatt en gjennomgang av alle dødsbranner fra 1985-

² Universell utforming og rømningsikkerhet. Organisatoriske tiltak – godt nok. Masteroppgave NTNU 2010.

2010 innenfor ansvarsområdet til brannvesenet og hvor funksjonsnedsettelse går igjen som en viktig risikofaktor i dataene.

Rådet mener at det vil være nødvendig med tilsvarende statistikk på landsplan som innebærer at en også må registrere eventuell funksjonsnedsettelse hos omkomne i boligbranner. Det vil være viktig å få god dokumentasjon bl.a. som grunnlag for å vurdere tiltak for bedre brannsikkerhet i boliger.

Rådet vil for øvrig peke på at det er behov for forskning på evakueringsmetoder for personer som ikke klarer å komme seg ut på egen hånd. Dette gjelder evakuering fra boliger, men også fra arbeidsbygg og offentlige bygg.

Ny teknologi og utviklingsarbeid (pkt. 6.6)

Utvalget understreker på generelt grunnlag behovet for at ny teknologi utvikles, gjøres tilgjengelig og tas i bruk. KS spørreundersøkelse i 2011 til landets kommuner viser at velferdsteknologi i svært liten grad er tatt i bruk. Rådet vil derfor understreke betydningen av å følge opp kommunenes ønske om mer informasjon om muligheter som teknologien gir samt informasjon om implementering og integrering.

I pkt. 6.6.5.2 sier utvalget at det i dag ikke er tillat å bruke eksisterende heiser som evakueringsheiser uten at det er gitt særskilt dispensasjon, men at det pågår forsøk og vurderinger av hvordan dette kan skje på en sikker måte. Rådet er enig i at erfaringene på dette området bør følges opp og være grunnlag for teknologiutvikling og revurdering av krav og vilkår.

Rådet mener at det er grunn til å sette spørsmålstegn ved dagens strenge praksis ved bruk av heis når det f.eks. er brann et annet sted i bygget og mener derfor det bør lages rutiner for bruk av heis ved brann.

På generelt grunnlag vil rådet også understreke at det er viktig å ta i bruk både ny og eksisterende teknologi, jf. eksempelvis pkt. 6.6.1 Tilpassede varslingssystemer.

Med hilsen

Henning Aanes
rådsleder

Joseph Vasquez
fung. sekretariatsleder

